

QYTETARËT PËR NDRYSHIM

KORRIK-SHTATOR 2025 // CIVICAMOBILITAS.MK

BULETIN NR.22



Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC



LE TA ZGJIDHIM SË BASHKU!

“Këto protesta kanë treguar se guximi dhe këmbëngulja mund të ndryshojnë shumë. Nga një luftë për ajër - në një shembull të humanitetit dhe të bashkëjetesës. Le të jetë kjo një frymëzim për nisma të tjera në të gjithë Maqedoninë” tha një nga anëtarët e iniciativës së pavarur “Ndalo për Vardarishten” para qytetarëve të mbledhur, të cilët për 40 ditë luftuan kundër ndotjes nga deponia e Vardarishtes përmes protestave. Iniciativa u ndërmor nga qytetarët të cilët kërkuar ajër të pastër, një mjedis të shëndetshëm dhe institucione përgjegjëse. Ata i shprehën qartë kërkesat e tyre dhe i dorëzuan ato institucioneve kompetente. Ata e pezulluan protestën vetëm pasi disa nga kërkesat e tyre filluan të realizoheshin në mënyrë që t’u jepnin institucioneve hapësirë për të bërë punën e tyre. Por ata paralajmëruan, “nëse procesi ndalet, nëse premtimet nuk përmbushen, ne do të kthehemi përsëri, më të fortë dhe më të shumtë se kurrë!”

Iniciativa të tilla janë një erë në shpinë për angazhimin qytetar. Edhe pse shpesh dëgjojmë se qytetarët janë të paimpërshtetshëm, indiferentë, pasivë, megjithatë në çdo pjesë të vendit mund të gjeni aktivistë që punojnë pa u lodhur drejt qëllimeve të tyre. Ndoshta informacioni rreth aktiviteteve të tyre nuk është shumë i ekspozuar publikisht, por ata janë aty, të përkushtuar ndaj njerëzve me të cilët punojnë dhe këmbëngulës në atë që duan të arrijnë.

Shumë prej nesh janë pjesë e atij angazhimi qytetar. Ndonjëherë nuk jemi të vetëdijshëm se duke marrë pjesë në disa nga aktivitetet po ndërtojmë atë rrjet aktivistësh. Ndonjëherë këto janë protesta, por më shpesh ato janë trajnime, punëtori, kampe për fëmijë dhe të rinj, veprime në terren, mini-fushata, debate, analiza... Të gjitha këto aktivitete na lejojnë të ndërtojmë njohuritë dhe aftësitë

tona në mënyrë që t’i përdorim ato duke kërkuar dhe kontribuar në ndryshime në komunitetet tona dhe në shoqëri në tërësi. Asnjë nga ata që janë të përfshirë në aktivitete të tilla nuk përjashtohet nga ndërveprimet me mjedisin përmes të cilit ndikojnë te të tjerët. Në këtë mënyrë, me vetëdije ose pa vetëdije, të gjithë kontribuojmë në aktivizmin qytetar që na ndihmon të forcojmë demokracinë nga poshtë. Angazhimi qytetar informon, përfshin dhe mban institucionet përgjegjëse. Është mënyra më e shpejtë që problemet lokale të bëhen përparësi publike - nga ajri i pastër dhe rrugët e sigurt, te buxhetet e drejta dhe shërbimet më të mira. Aktivizmi ndërton besim dhe solidaritet midis grupeve të ndryshme, krijon aftësi praktike midis të rinjve, rrit dukshmërinë e grave dhe të marginalizuarve dhe mobilizon mbështetjen private dhe publike për të mirën e përbashkët. Më e rëndësishmja, aktivizmi e kthen indiferencën në pjesëmarrje: nga “le të vendosë dikush tjetër” në “le të vendosim së bashku!”.

Numri i ri “Qytetarët për ndryshim” është një ftesë për t’u përfshirë: për të pyetur, sugjeruar, ofruar vullnetarizëm, dhuruar, votuar dhe krijuar. Sepse angazhimi qytetar nuk është një ngjarje e njëhershme - është një zakon që përmirëson jetën e përditshme dhe e bën komunitetin tonë më të fortë, më të drejtë dhe më elastik.

Aktivistët nga #stopzavardarishte u thanë të gjithë atyre që hezitojnë – “mbani mend, ndryshimi nuk vjen vetëm. Ne jemi ata që e sjellim atë!”

Lexim të këndshëm!

Gonce Jakovleska

Koordinator kombëtar i
Civica mobilitas për IKO

Dëshirojmë të falënderojmë: Qendrën për Hulumtim dhe Analizë NOVUS, Këshillin për Etikë në Mediat e Maqedonisë (KEEM), Fondacionin Ndërkombëtar për Sisteme Zgjedhore (IFES), Fondacionin Maqedonas për Zhvillimin e Ndërmarrjeve (MRFP), Institutin për Hulumtime mbi Zhvillimin Social – RESIS Shkup, Institutin Maqedonas për Media (IMM), Qendrën për Aktivizëm Rinor KRIK, Shoqatën “Kruna plus” Radovish, Institutin për Studime të Komunikimit (ISK), Ambasadën e Parë të Fëmijëve Megjashi, Këshillin Rinor Prilep, Institutin për Arsim, Hulumtime Strategjike dhe Analiza RURAL TINK Kërçovë, Komitetin e Helsinkit për të Drejtat e Njeriut (KHDNJ), Shoqatën Konekt, Shoqatën për Hulumtime dhe Analiza ZMAI, Qendrën për Komunikime Qytetare (QKQ), Komitetin e Helsinkit për të Drejtat e Njeriut (KHDNJ), HOPS – Opsione për Jetë të Shëndetshme dhe Departamentin për Bashkëpunim me OJQ-të të Sekretariatit të Përgjithshëm të Qeverisë për mbështetjen dhe aksesin në informacion në përgatitjen e teksteve për këtë numër.

Arkivi i fotove: Civica mobilitas, Qendra e Burimeve Qytetare (QBQ) “Novus”, IMM, IFES, MRFP, Resis, QRK “Krik”, “Kruna Plus” Radovish, ISK, “Megjashi”, Këshilli Rinor Prilep, Media Plus Shtip, KHDNJ, “Konekt”, MASH, QKQ, HOPS.

TEMA
**ANGAZHIMI
QYTETAR**

Forcimi i rolit të të rinjve në proceset demokratike



Trajnimi tre-ditor “Navigatori zgjedhor për forcimin e demokracisë dhe procesit zgjedhor në Republikën e Maqedonisë së Veriut”, i organizuar nga Qendra për Hulumtim dhe Analizë NOVUS, u mbajt në Qendrën rinore të Komunës së Strumicës. Trajnimi ishte i dedikuar për të rinjtë nga tetë rajonet planifikuese dhe kishte për qëllim forcimin e rolit të tyre në proceset demokratike dhe zgjedhjet lokale në vitin 2025.

Programi u zbatua përmes seancave interaktive dhe ushtrimeve praktike mbi tema të tilla si pushteti politik, polarizimi social, roli i vëzhguesve të pavarur, avokimi dhe lobimi, të folurit në publik, komunikimi politik, propaganda dhe aktivizmi qytetar. Trajnimi u drejtua nga Sasho Ordanovski, një ekspert me përvojë shumëvjeçare, i cili përmes mentorimit dhe shembujve praktikë i udhëhoqi të rinjtë drejt pjesëmarrjes aktive qytetare dhe të menduarit kritik.

Kultura e zgjedhjeve online nën thjerrëz

Këshilli i Etikës në Media i Maqedonisë (KEMM) ka riaktivizuar mekanizmin e ankesave në lidhje me aktivitetet zgjedhore në hapësirën online, me qëllim sigurimin e komunikimit të drejtë dhe demokratik gjatë zgjedhjeve lokale të vitit 2025.

Mekanizmi zbatohet nëpërmjet Trupit koordinues, i përbërë nga përfaqësues të Agjencisë për Shërbime Mediatike Audio dhe Audiovizuale (ASHMAA), Shoqatës së Gazetarëve të Maqedonisë (SHGM), KEMM, Institutit Maqedonas për Media (IMM), Institutit për Studime të Komunikimit (ISK) dhe Fondacionit Metamorfozis. Trupi vepron mbi ankesat në rastet e dezinformimit, gjuhës së urrejtjes, keqpërdorimit të të dhënave personale dhe shkeljeve të tjera të Kodit të sjelljes në hapësirën online gjatë zgjedhjeve dhe referendumeve.

Individët, institucionet, organizatat e shoqërisë civile, partitë politike ose kandidatët e pavarur mund të paraqesin një ankesë pranë Trupit koordinues nëse vërejnë shkelje të Kodit të gazetarëve të Maqedonisë ose të Udhëzimeve për raportimin etik të mediave online.

Kodi i sjelljes në hapësirën online, i miratuar në shtator 2023, mbulon të gjithë pjesëmarrësit në procesin zgjedhor

Dy ditët e para iu kushtuan kuptimit të demokracisë moderne, përgatitjeve për zgjedhjet lokale të vitit 2025, rolit të vëzhguesve të pavarur në sigurimin e një procesi zgjedhor të drejtë dhe transparent, si dhe ushtrimeve praktike në avokim, lobim dhe të folurit në publik. Dita e tretë u përqendrua në komunikimin politik, propagandën dhe aktivizmin qytetar, dhe pjesëmarrësit testuan gjithashtu mjetin e ri “**Navigatori zgjedhor**”, i cili është një burim i rëndësishëm për pjesëmarrjen e informuar dhe aktive të të rinjve në proceset zgjedhore.

Trajnimi është pjesë e projektit “Navigatori zgjedhor për forcimin e demokracisë dhe procesit zgjedhor në RMV” i zbatuar nga NOVUS, si një nën-grant i projektit “Mbështetja e BE-së për qendrën e burimeve qytetare - Faza 2”, i financuar nga Bashkimi Evropian.

që komunikojnë në hapësirën digjitale - partitë politike, kandidatët e tyre, kandidatët e pavarur, mediat online, botimet online të transmetuesve, verifikuesit e fakteve, ndikuesit dhe aktorë të tjerë që mund të ndikojnë te votuesit.

Qëllimi i Kodit dhe mekanizmit të aktivizuar është të sigurojë saktësinë dhe integritetin e informacionit, transparencën e reklamave politike, mbrojtjen e të dhënave personale dhe nxitjen e një kulture respekti dhe llogaridhënieje në diskursin publik.

Në dy vitet e fundit, Kodit i janë bashkuar tre parti politike - e Majta, Partia Demokratike Evropiane dhe Partia e Pensionistëve, si dhe 21 organizata mediatike, duke përfshirë TV Alfa, TV Koha, TV Terra, TV Due, TV Koçanë LD, TV Spektra, Radio Bleta, Radio Koçana, Radio Vati, Radio Kometa, gazeta Koha, Sport1, 4News, Ekipa, Radovish News, Gostivarisot, Flaka, Makpres, Odluchise.mk, Portalb dhe 360 Gradë.

Peticionet dërgohen në [e-mail adresën që vijon](#).

Eko-hakaton i shumëpartiak rural

Eko-hakaton-i i parë shumëpartiak mbledhi së bashku 29 përfaqësues të rinjsh nga 14 parti politike nga i gjithë vendi. Nën mentorimin dhe mbështetjen e ekspertëve kombëtarë, këta ndryshues trajtuan disa nga sfidat më urgjente mjedisore dhe bujqësore me të cilat përballen komunitetet rurale sot.

Eventi përfundoi me nënshkrimin e Deklaratës së parë të përbashkët mbi zhvillimin rural. Ky dokument bashkon vizionin e udhëheqësve të rinj politikë për komunitete rurale më të qëndrueshme dhe më me prosperitet.

Deklarata është rezultat i një procesi intensiv tre-ditor bashkëkrijimi, në të cilin pjesëmarrësit, nëpërmjet punës në grup dhe mbështetjes nga ekspertët, përgatitën rekomandime specifike që kishin për qëllim:

- Rreziqet lokale mjedisore – menaxhimi i mbeturinave dhe deponitë ilegale;
- Mbrojtja e burimeve natyrore dhe ekosistemeve lokale;
- Ndryshimi i klimës dhe ndikimi i tij në bujqësi dhe jetën rurale; dhe
- Ekoturizmi rinor dhe mundësitë për zhvillimin e sipërmarrjes rurale.

Duke nënshkruar Deklaratën, të rinjtë politikë dërguan një mesazh të qartë se sfidat kryesore në komunitetet rurale janë më të rëndësishme sesa dallimet partiake. Vizioni i tyre i përbashkët është që e ardhmja e zonave rurale të bazohet në zhvillim të qëndrueshëm, bashkëpunim të ndërsjellë dhe zgjidhje konkrete për qytetarët.



Dokumenti është një kapitull fillestar, fillimi i një procesi në të cilin idetë dhe rekomandimet e të rinjve do të zhvillohen dhe përfshihen në programet dhe politikat e ardhshme zgjedhore për zhvillimin rural. Me këtë deklaratë, të rinjtë kanë treguar se janë të gatshëm jo vetëm të diskutojnë, por edhe të veprojnë për të siguruar një jetë më të mirë për brezat e tanishëm dhe të ardhshëm.

Hakatonin, si një ngjarje bashkëpunuese për zhvillimin e zgjidhjeve të qëndrueshme, është pjesë e Programit zviceran të mbështetjes së zgjedhjeve të organizuar nga Fondacioni Ndërkombëtar për Sisteme Zgjedhore (IFES) dhe Instituti për Strategji Ekonomike dhe Marrëdhënie Ndërkombëtare - Ohër.

Automati i parë shitës me pakicë i qumështit për qumësht të freskët manastiri në Maqedoni

Më 25 gusht 2025, në qendër të Kërçovës, u vu zyrtarisht në funksion automati i parë i qumështit të freskët në Maqedoni. Banorët e Kërçovës dhe zonës përreth tani mund të blejnë qumësht të freskët lope nga Kooperativa bujqësore “Krnino”, e cila vepron në Manastirin “Shën Mëria Preçista”. Automati është siguruar me fonde nga Bashkimi Evropian përmes projektit AgroSmart, të zbatuar nga Fondacioni Maqedonas për Zhvillimin e Ndërmarrjeve (MRFP), Hemera dhe CEP Mozhnosti.

“Qumështi që ofrohet përmes shpërndarësit të qumështit është i freskët, me veti ushqyese natyrore të ruajtura, pa aditivë dhe konservues, dhe në kushte të kontrolluara higjienë dhe temperaturë. Përveç qumështit, konsumatorët mund të blejnë edhe djathë”, tha Stanoja Stanojovski nga Kooperativa.

Lazar Nedanoski, Drejtor i MRFP-së, e prezantoi makinën shitëse të qumështit si një shembull të modernizimit të fermave maqedonase dhe modernizimit të shitjes së produkteve bujqësore lokale me mbështetje financiare nga BE-ja. Ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave, Cvetan Tripunovski, theksoi se modernizimi i bujqësisë është në fokus të politikave dhe programeve të Ministrisë.



Të pranishmit vizituan edhe fermën pranë manastirit, ku është instaluar linja e mjeljes dhe bulmeti për prodhimin e produkteve të freskëta të qumështit, duke treguar se si tradita dhe inovacioni mund të shkojnë dorë për dorë.

Trajnime që forcojnë gazetarinë lokale



Në shtator, Velesi dhe Shtipi ishin qendra e aktiviteteve gazetareske që inkurajojnë raportimin analitik në nivel lokal. Dy trajnime për gazetarë dhe aktivistë qytetarë u mbajtën në kuadër të platformës “Lokal Aktiv Vardar”.

Në Veles, më 16 shtator, 14 aktivistë dhe gazetarë nga rajoni i Vardarit morën pjesë në një trajnim kushtuar shkrimit të historive analitike. Nën mentorimin e Biljana Georgievskas, kryetare e Këshillit për Etikën në Mediat dhe gazetares e BBC-së me përvojë të gjatë, pjesëmarrësit u njohën me strukturën e analizës gazetareske, qasjen në burime dhe teknikat për hulumtimin e temave lokale. Përmes ushtrimeve praktike, ata zhvilluan ide për histori që pasqyrojnë realitetin dhe nevojat e komuniteteve të tyre.

Trajnimi i dytë u zhvillua në Shtip, më 30 shtator, dhe ishte i dedikuar për gazetarë dhe organizata të shoqërisë civile nga

rajonet Lindore dhe Juglindore. Punësoria u përqendrua në përmirësimin e qasjes analitike në raportimin mbi çështjet lokale, por edhe në rëndësinë e saktësisë, autorizimit dhe verifikimit të informacionit nga burime të ndryshme.

Në kuadër të trajnimit u mbajt edhe një takim editorial, duke shënuar fillimin e ciklit të ri të aktiviteteve brenda “Lokal Aktiv”.

Këto trajnime dhe aktivitete krijojnë një themel për zhvillimin e medias komunitare si një hapësirë për dialog, analizë, informacion dhe angazhim qytetar.

Aktivitetet janë pjesë e projektit “Mediat komunitare për angazhim qytetar”, i zbatuar nga Instituti RESIS me mbështetjen e Bashkimit Evropian.



Laboratori mediatik rinor



Më shumë se 300 të rinj nga Pellagonia u trajnuan në fushën e shkrim-leximit mediatik përmes aktiviteteve të projektit “Laboratori mediatik rinor”, i zbatuar nga shoqata “Shtigjet e qytetarëve”. Punëtoritë, trajnimet dhe programi i mentorimit, të udhëhequra nga gazetarë profesionistë dhe ekspertë të IT-së, u mundësuan pjesëmarrësve të zhvillojnë të menduarit kritik dhe aftësitë për krijimin e përmbajtjes së saktë dhe të përgjegjshme mediatike.

“Punëtoritë mbi intervistat dhe regjistrimin e podkasteve tërhoqën vëmendjen më të madhe. Të rinjtë mësuuan të monitorojnë saktësinë dhe vërtetësinë e lajmeve dhe treguan se mund të jenë krijues të përgjegjshëm të

përmbajtjes mediatike”, thekson Aneta Shijakova, kryetare e “Shtigjet e qytetarëve”.

Pjesëmarrësit thonë se trajnimet i ndihmuan të dallonin dezinformatat dhe të zhvillonin një qasje kritike ndaj medias. “Pas trajnimeve, fillova të kontrolloja çdo informacion që merrja dhe mësova se si të dalloja fotot e vërteta nga ato të rreme”, shton Marta Kuzmanoska nga Krusheva.

Projekti krijoi një kurs video të disponueshëm në **Medialab.mk**, një platformë edukative me një modul testimi për të testuar njohuritë e fituara. Disa nga pjesëmarrësit e rinj tashmë po i aplikojnë aftësitë e tyre të reja duke krijuar përmbajtje për Blogun e gazetarëve të rinj, duke përfshirë rrëfime dhe podkaste radiofonike.

Projekti u zbatua në bashkëpunim me organizatat lokale të shoqërisë civile (TIK World, Journalist, Prej të rinjve për të rinjtë, Aksioni Qytetar Rinor dhe Eko Guerila Prespë) dhe përfshinte 12 punëtori rinore në Manastir, Novaci, Mogillë, Krushevë dhe Resnjë. U financua përmes skemës së granteve të vogla “Mediat tona”, e cila mbështeti 21 projekte lokale në të gjithë Ballkanin Perëndimor.

Kampi rinor gjithëpërfshirës në Ohër - një verë miqësie, kreativiteti dhe bashkëjetese



Nga 11 deri më 15 gusht 2025, në Kampin e Skautëve në Ohër, u mbajt programi tradicional veror gjithëpërfshirës për të rinjtë “Ne e realizojmë kampingun”, i organizuar nga Qendra për Aktivizëm Rinor KRIK, me mbështetjen e Ambasadës së Spanjës, Shtëpisë së Evropës në Shkup dhe Komercijalna Banka AD Shkup, në bashkëpunim me Shoqatën e Skautëve të Maqedonisë.

Kampi mbledhi rreth 50 të rinj dhe të rritur me dhe pa aftësi të kufizuara në një aventurë katër-ditore të mbushur me natyrë, lojëra, kreativitet dhe miqësi të reja. Pjesëmarrësit ngritën kamp nën qiellin me yje, shijuan kajak, aktivitete në grup, muzikë, punëtori krijuese dhe një natë filmash në natyrë, duke krijuar kujtime që do të zgjasin gjatë.

“Ditët tona në Qendrën e skautëve në Ohër ishin të mbushura me aventura, shoqërim dhe shumë të qeshura - nga kajak dhe lojërat në ekip, deri te punëtoritë krijuese dhe mbrëmjet nën qiellin me yje”, thanë nga “Krik”.

Në zonën krijuese, çdo pjesëmarrës, pavarësisht aftësive,

pati mundësinë të shprehej përmes punëtorive artistike dhe krijuese dhe të krijonte punime artizanale unike si kujtim i kampit. Shumë veta e shijuan punëtorinë e bizhuterive me rruaza, e cila, siç thonë nga “Krik”, “nuk është vetëm krijuese, por edhe terapeutike: na qetëson, na lidh dhe na ndihmon të shprehemi përmes ngjyrave dhe stileve”.

Të rinjtë morën pjesë gjithashtu në lojëra edukative rreth gjuhës dhe kulturës spanjolle, ku përmes argëtimit dhe frymës së punës në grup mësuan fjalë, zakone dhe fakte të reja rreth Spanjës.

Veçanërisht mbresëlënëse ishte loja krijuese e frymëzuar nga Shtëpia e Evropës, në të cilën pjesëmarrësit krijuan vendet e tyre imagjinare me flamujt dhe himnet e tyre, duke përfshirë vlera të tilla si solidariteti, drejtësia, barazia, diversiteti kulturor dhe arsimi për të gjithë.

“Falë mbështetjes, pjesëmarrësit tanë patën një verë plot me përvoja të reja, miqësi dhe frymëzim për të jetuar së bashku dhe botë të reja”, thonë nga “Krik”.

“Çdo moment ishte i veçantë – krijuam miqësi të reja, mësuaam gjëra të reja dhe shijuaam përfshirjen që e bën këtë kamp unik”, shtojnë ata, duke përmbledhur atmosferën e aventurës verore.

Përmes këtyre aktiviteteve, kampi riafirmoi edhe një herë misionin e tij për të krijuar një mjedis të favorshëm dhe të sigurt ku të rinjtë mund të mësojnë, të socializohen dhe të përjetojnë kuptimin e vërtetë të përfshirjes.

Të rinjtë e Radovishit bartës të ndryshimeve ekologjike në komunën e tyre

Gjashtë studentë nga komuna e Radovishit po marrin iniciativën për ndryshime ekologjike në komunitetin e tyre. Me mbështetjen e minierës Buçim dhe në bashkëpunim me shoqatën “Kruna Plus” nga Radovishi, ata po fillojnë eko-projektin e parë të pavarur inovativ që synon identifikimin, hulumtimin dhe zgjidhjen e sfidave lokale ekologjike, përmes këndvështrimit të të rinjve, për të rinjtë.

Projekti kombinon arsimin, kërkimin në terren, aktivitetet krijuese dhe shprehjen mediatike. Pjesëmarrësit do të mësojnë nga ekspertët se si të punojnë në ekip, si të prodhojnë podkaste, prezantime publike dhe minifushata me një mesazh të fortë ndërgjegjësimi dhe përgjegjësie mjedisore. Përmes kësaj iniciative, do të rritet ndërgjegjësimi për çështjet mjedisore dhe të rinjtë do të aftësohen të jenë krijues aktivë të ndryshimeve pozitive shoqërore.

Në **videon hyrëse**, pjesëmarrësit thonë se përmes projektit do të mësojnë se si të punojnë së bashku dhe si të mbrojnë pikëpamjet e tyre.

Miniera Buçim, si një kompani me përgjegjësi sociale, mbështet iniciativat rinore dhe ofron hapësirë për veprim krijues. Ky projekt është pjesë e strategjisë së tyre për angazhimin e komunitetit, veçanërisht në fushën e mjedisit dhe përgjegjësisë qytetare.

Projekti krijon një brez të ri të të rinjve të ndërgjegjshëm për mjedisin, aktivë dhe të frymëzuar në Radovish, të cilët krijojnë zgjidhje.



Kampi fest Prespa: Të rinjtë zgjojnë dashurinë për natyrën dhe ekipin



Në fundjavën e fundit të gushtit, brigjet e Liqenit të Prespës shkëlqenin përsëri nga energjia, muzika dhe ndërgjegjësimi qytetar. “Kamp fest Prespa” dy-ditor u zhvillua në plazhin e autokampit të Kranit. Ky aktivitet kombinoi aventurën, argëtimin dhe eko-aktivizmin në një përvojë të sinqertë të natyrës.

Më shumë se pesëdhjetë të rinj dhe dashamirës të natyrës ngritën kamping falas në bregun e liqenit, duke shijuar muzikë, argëtim në mbrëmje dhe një atmosferë të mirë. Momenti qendror ishte eko-aksioni, në të cilin rreth njëzet të rinj vullnetarë dhe banorë vendas pastruan së bashku

zonën e egër me bar në plazhin pranë “Kranit”. Vetëm me pak orë punë, zona u shndërrua në një vend të mirëmbajtur, i denjë për pasurinë natyrore të Prespës.

Përveç aksionit, pjesëmarrësit shijuan edhe një program edukativ. Përmes shfaqjes së dokumentarit “Çfarë po e mbyt Prespën?”, videove të shkurtra mbi eko-përgjegjësinë dhe një ekspozite me mesazhe rreth mbrojtjes së mjedisit, kampi tregoi se ndërgjegjësimi për mjedisin dhe argëtimi mund të shkojnë dorë për dorë.

Fundjava përfundoi me një performancë nga grupi “Moodfellas”, i cili solli energji pozitive, vallëzim dhe buzëqeshje nën perëndimin e diellit. Me “Kamp fest Prespa”, të rinjtë konfirmuan edhe një herë se ndryshimi i vërtetë fillon nga qytetarët.

Festivali, i organizuar nga Eko Guerilla Prespa dhe Instituti për Studime të Komunikimit (ISK) si pjesë e fushatës “Prespa? Zgjuhuni për një mjedis të pastër”, e mbështetur nga Bashkimi Evropian përmes programit “BE për Prespën”, tregoi se si të rinjtë mund të kontribuojnë për një Prespë më të pastër përmes argëtimit dhe veprimit të përbashkët.

Fëmijët kërkojnë mbrojtje më të madhe në botën digjitale

Siguria e fëmijëve në internet ishte në qendër të forumit publik “Parandalimi dhe mbrojtja e fëmijëve nga abuzimi digjital dhe materialet e abuzimit seksual të fëmijëve (CSAM)”, të organizuar nga Ambasada e Parë e Fëmijëve në Botë - Megjashi. Ngjarja bashkoi sektorin e shoqërisë civile, institucionet, shërbimet profesionale, median, sektorin privat dhe të rinjtë me një qëllim të përbashkët - krijimin e një hapësire digjitale më të sigurt për më të rinjtë.

Dragi Zmijanac, kryetar i Megjashi, theksoi se siguria digjitale e fëmijëve është një nga çështjet më urgjente të sotme dhe se nevoja për përpjekje të përbashkëta në parandalim dhe mbrojtje është më e madhe se kurrë. Ai theksoi rëndësinë e përfshirjes së të gjithë palëve të interesuara në krijimin e politikave dhe mekanizmave që do të garantojnë sigurinë digjitale të më të rinjve.

Fokusi i panelit ishte tek fëmijët dhe të rinjtë, të cilët, përmes punëtorive të mbajtura më parë, dërguan mesazhe dhe sugjerime se si të rrisin sigurinë e tyre në internet. Moderatorja Jana Nikollovska i prezantoi pikëpamjet e tyre dhe u prezantua edhe një dokument rajonal me zgjidhje të mundshme për t’u përballur me abuzimin digjital.

Forumi publik promovoi gjithashtu botime të prodhuara si pjesë e projektit TOMAC – Towards Uniformed Legislation Against CSAM. Jordanka Ç. Trajkoska, psikologe dhe studiuese, foli për procesin e përgatitjes së tyre, dhe fokusi ishte në Udhëzuesin për avokim dhe lobim masiv për mbrojtjen e fëmijëve nga abuzimi seksual nëpërmjet Internetit.

Në panel diskutimin morën pjesë përfaqësues nga Ministria e Transformimit Digjital, Ministria e Punëve të Brendshme, shkolla SHMQSH “Arseni Jovkov”, kompania A1 dhe shërbimi i mbështetjes së fëmijëve dhe të rinjve “AloBushavko”.

Përfaqësuesit theksuan se bashkëpunimi dhe përfshirja e vazhdueshme e prindërve dhe mësuesve ka rezultuar thelbësore për parandalimin e hershëm të dhunës digjitale, dhe komuniteti i biznesit, nëpërmjet A1 Macedonia, theksoi gatishmërinë e tij për partneritete në krijimin e një hapësire më të sigurt online.

Fëmijët folën hapur për perceptimin e tyre për rreziqet digjitale, duke treguar se nuk kanë besim të mjaftueshëm te institucionet. Përfaqësuesit e shkollave, nga ana tjetër, kërkuar mekanizma më të qartë për parandalim dhe mbrojtje.

Eventi konfirmoi nevojën për një qasje sistemike në trajtimin e abuzimit digjital – përmes koordinimit më të fortë institucional, mbështetjes nga sektori i shoqërisë civile dhe pjesëmarrjes aktive të të rinjve në krijimin e zgjidhjeve.

Qytetarët aktiv në Krushevë



Asambleja e parë Lokale Rinoreu krijua në Krushevë, një hap që u lejon të rinjve të marrin pjesë drejtpërdrejt në krijimin e politikave lokale. U miratuan ndryshime në Statutin e komunës, duke hapur rrugën për pjesëmarrjen e të rinjve dhe duke institucionalizuar zërin e tyre.

Kjo iniciativë është pjesë e projektit “Të rinjtë janë zëri i ndryshimit në komuna”, i financuar nga Bashkimi Evropian dhe i zbatuar nga shoqata “Këshilli Rinor Prilep” në partneritet me shoqatën rinore “Fuqizimi” nga Krusheva. Projekti do të kontribuojë në forcimin e demokracisë lokale përmes qytetarisë aktive dhe përfshirjes sociale të të rinjve, duke i mundësuar ata të ndikojnë në proceset e vendimmarrjes.

Mbi 160 të rinj nga Prilepi dhe Krusheva morën pjesë në punëtori mbi pjesëmarrjen dhe aktivizmin e të rinjve, duke fituar njohuri dhe aftësi në përputhje me Ligjin për pjesëmarrjen e të rinjve dhe politikat rinore.

Asambleja Lokale Rinore është hapi i parë dhe themelor drejt krijimit të një Këshilli lokal rinor, pra një organ formal që do t’u mundësojë të rinjve të përfshihen aktivisht në proceset e vendimmarrjes dhe të përfaqësojnë interesat e të rinjve para komunës dhe institucioneve përkatëse vendore. Komuna, me mbështetjen e projektit, përgatiti thirrjen e parë publike për një Këshill Rinor dhe ofroi ndihmë administrative dhe teknike për zbatimin e procedurave.

Këto aktivitete janë një hap i rëndësishëm drejt pjesëmarrjes së institucionalizuar të të rinjve, duke hapur mundësi për të rinjtë që të bëhen aktorë aktivë në zhvillimin e komunave të tyre.

Aktivitetet janë pjesë e nën-grantit të projektit “Mbështetja e BE-së për Qendrën e Burimeve Qytetare - Faza 2”, i financuar nga Bashkimi Evropian.

Gratë rurale nga rajonet Jugperëndimore dhe të Pollogut në qendër të vendimeve lokale

Në komunat e Kërçovës dhe Gostivarit, gratë rurale po bëhen gjithnjë e më aktive në krijimin e politikave lokale dhe zgjidhjen e problemeve në komunitetet e tyre. Ky transformim po inkurajohet përmes projektit “Zëri i grave rurale”, të zbatuar nga shoqata e grave fermere “Ferma ime” nga Gostivari, në partneritet me Institutin për Edukim, Hulumtime Strategjike dhe Analiza – “Rural Think”, nga Kërçova. Projekti, i cili u zbatua nga janari deri në shtator 2025, synonte të forconte kapacitetet e komunave për programim të përgjegjshëm ndaj gjinisë dhe të mundësonte përfshirjen aktive të grave në vendimmarrjen lokale, veçanërisht në zhvillim dhe mbrojtje sociale.

Përmes analizave gjinore, debateve publike, dokumenteve të politikave publike dhe forumeve që i përgjigjen çështjeve gjinore, projekti krijoi një urë lidhëse midis institucioneve dhe komuniteteve, duke krijuar një bazë për politika lokale më gjithëpërfshirëse dhe të barabarta. Ekipi analizoi tre programe kryesore: Zhvillimin ekonomik lokal, mbrojtjen sociale dhe barazinë gjinore, duke identifikuar fushat ku mungonte perspektiva gjinore. Rezultatet iu prezantuan publikut përmes materialeve vizuale dhe infografikëve, për të rritur ndërgjegjësimin, për të rritur ndikimin e grave dhe për të frymëzuar reagimin institucional për të krijuar komunitete më gjithëpërfshirëse.



Thyerja e paragjykimeve dhe stigmës për një jetë pa diskriminim



Anëtarët dhe të punësuarit e Komisionit për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi (KPMD) kanë thëlluar ekspertizën e tyre mbi një qasje gjithëpërfshirëse dhe jodiskriminuese ndaj komuniteteve të marginalizuara.

Trajnimi për ta u organizua nga Komiteti i Helsinkit për të Drejtat e Njeriut (KHDNJ) në partneritet me HOPS dhe Koalicionin “Margjinat” më 23 korrik. Qëllimi ishte thellimi i të kuptuarit të paragjykimeve, stigmës dhe diskriminimit

ndaj personave LGBTI, personave që përdorin drogë dhe personave që jetojnë me HIV, si dhe forcimi i kapaciteteve për një qasje jo-diskriminuese dhe gjithëpërfshirëse në punën e tyre.

Ekspertët nga Rjeti për Mbrojtje nga Diskriminimi, Tona Kareva Taleska dhe Atanas Avramov, i udhëzuan pjesëmarrësit përmes shembujve dhe metodave praktike për njohjen e paragjykimeve personale dhe shoqërore, duke theksuar rëndësinë e rolit të një aleati në realizimin e të drejtave të grupeve të marginalizuara.

Trajnimi është pjesë e projektit “Barazia tani - Forcimi i komuniteteve të marginalizuara për përfshirje sociale dhe mosdiskriminim”, i financuar nga Qeveria e Zvicrës përmes Civica mobilitas. Përmes njohurive të reja, KPMD do të jetë në gjendje të ofrojë mbrojtje më efektive kundër diskriminimit dhe të përmirësojë punën e saj, veçanërisht në parandalimin e diskriminimit ndaj grave nga komunitetet e marginalizuara.

Lidhja e komuniteteve përmes filantropisë



Nga data 14 deri më 17 korrik 2025, një delegacion prej 10 përfaqësuesish nga Maqedonia e Veriut, nga shtatë organizata lokale të shoqërisë civile nga Strumica, Gjevgjelia, Ohri, Manastiri, Gostivari, Çairi dhe Shuto Orizari, morën pjesë në një vizitë studimore në Serbi dhe Bosnjë e Hercegovinë. Vizita u organizua nga shoqata “Konekt” nga Shkupi, si pjesë e projektit rajonal “Fondacionet e komunitetit - Forcimi i filantropisë lokale në Ballkanin Perëndimor”, i financuar nga Bashkimi Evropian, në partneritet me Fondacionin “Trag” nga Serbia dhe “Fondacionin e Komunitetit Tuzla” nga Bosnja e Hercegovina.

Gjatë vizitës, pjesëmarrësit shkëmbyen përvoja dhe mësuara rreth modeleve të suksesshme të fondacioneve komunitare që promovojnë në mënyrë aktive axhendën e zhvillimit lokal, aktivizmin qytetar dhe kulturën e dhënies. Përmes takimeve të drejtpërdrejta me fondacione, përfaqësues të komunitetit dhe organizata të shoqërisë civile në Nish, Stara Pazova, Bijeljina dhe Tuzla, pjesëmarrësit panë praktikën që mund të zbatohen në themelimin dhe funksionimin e fondacioneve lokale të ardhshme në Maqedoninë e Veriut.

Në Nish, pjesëmarrësit eksploruan metodat për dhënie grantesh transparente dhe programe gjithëpërfshirëse për të rinjtë dhe grupet e marginalizuara, duke përfshirë ankandet online dhe turnetë sportive. Në Stara Pazova, u prezantua një model i një fondacioni të vogël por efektiv me mbështetje të fortë nga qeveria lokale dhe sektori i biznesit. Në Bijeljina, një fondacion lindi nga miqësi informale dhe u demonstrua si entuziazmi qytetar mund të rritet në një institucion të besueshëm që bashkëpunon me sukses me komunat, ndërsa Tuzla i frymëzoi pjesëmarrësit me shembuj të aktivizmit rinor, rigjallërimit kulturor dhe dialogut ndëretnik.

“Kjo vizitë studimore ishte me rëndësi të madhe. Takova njerëz dhe organizata të reja, fitova njohuri dhe mekanizma pune të reja”, vuri në dukje njëri nga pjesëmarrësit.

Vizita konfirmoi rëndësinë e bashkëpunimit rajonal për ndërtimin e komuniteteve më të forta, të lidhura dhe të qëndrueshme, duke hapur mundësi të reja për mentorim dhe projekte të përbashkëta.

Formula të reja për arsim më të drejtë dhe me cilësi më të lartë



Metodologjia e re për financimin e arsimit fillor dhe të mesëm, të cilën Qeveria e miratoi me propozim të Ministrisë së Arsimit dhe Shkencës, do të fillojë të zbatohet më 1 janar 2026. Formulatat, të zhvilluara me mbështetjen e UNICEF-it, Bankës Botërore, Ambasadës Zvicerane, Shoqatës për Hulumtim dhe Analizë ZMAI, Bashkësia e Njësisve të Vetëqeverisjes Lokale BNJVL dhe komunave, pritet të sjellin arsim më efikas, më të barabartë dhe më cilësor për të gjithë nxënësit në vend.

“Ky është një shembull se si puna e përbashkët, transparenca dhe ekspertiza mund të sjellin zgjidhje afatgjata dhe cilësore në arsimin tonë”, tha Viktor Mitevski,

drejtor ekzekutiv i ZMAI. Ai theksoi se formulatat e reja nuk janë marrë nga jashtë, por janë rezultat i pesë viteve punë nga profesionistë dhe praktikues maqedonas të cilët, me mbështetjen e ekspertëve ndërkombëtarë, krijuan një model të përshtatur për kontekstin vendas.

Përfaqësuesja e UNICEF-it, Leslie Miller, e theksoi reformën si një ndryshim strategjik drejt një sistemi më gjithëpërfshirës dhe efikas, ndërsa Bojana Naceva nga Banka Botërore theksoi se metodologjia sjell më shumë transparencë dhe llogaridhënie në shpenzimin e fondeve publike. Me kriteret dhe rregullat të qarta, komunat do të kenë mundësinë të shpërndajnë fondet në mënyrë më të barabartë nëpër shkolla, duke i inkurajuar ato të investojnë në mësimdhënie me cilësi më të mirë.

Me këtë ndryshim, të përgatitur përmes një procesi pjesëmarrës, shteti po bën një hap të rëndësishëm drejt një sistemi modern arsimor që ndjek nevojat e studentëve dhe të shoqërisë, duke u mbështetur në një sistem të bazuar në akses të drejtë, përgjegjësi dhe një vizion për të ardhmen e të rinjve.

Ministritë me më pak transparencë, komunat ngecin në nivelin e vitit 2024

Qendra për Komunikime Qytetare ka publikuar anketën e saj të rregullt mbi transparencën aktive të institucioneve shtetërore për vitin 2025, sipas së cilës transparenca mesatare aktive e ministrive, Qeverisë dhe komunave është 80%, e pandryshuar krahasuar me vitin e kaluar. Transparenca aktive e ministrive dhe Qeverisë ka rënë krahasuar me vitin e kaluar dhe është 84% (vitin e kaluar 86%), ndërsa komunat kanë ruajtur të njëjtin nivel të transparencës aktive, pra 79%.

Ndër ministritë, rezultatet më të larta këtë vit i arriti Ministria e Mbrojtjes, për të pestin vit radhazi me një maksimum prej 100% përmbushjeje të detyrimeve për zbulimin proaktiv të informacionit, si dhe Ministria e Sapokrijuar e Transformimit Digjital, e cila gjithashtu arriti 100%. Transparencën më të ulët aktive e arrin Ministria e Sportit (63%) dhe Ministria e Energjisë, Minierave dhe Burimeve Minerale (65.2%).

Në nivel lokal, nga gjithsej 80 komuna, komunat e Kavadarit dhe Kërçovës ruajtën transparencën aktive maksimale prej 100%, ndërsa më e ulëta është renditur Llozova me 33.3%. Më shumë se gjysma e komunave janë në grupin më të mirë me transparencë aktive “shumë të mirë” (80–100%),

dhe asnjë komunë nuk është në grupin më të ulët.

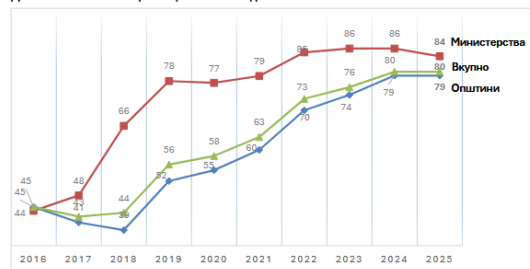
Rajonet shpërndahen si më poshtë sipas transparencës aktive: Lindja me 88% mban pozicionin e parë për të tretin vit radhazi, me të gjitha komunat në grupin “shumë mirë”, Juglindja me 87% shënon një përmirësim minimal krahasuar me vitin e kaluar, komuna kryesore është Gjevgjelia me 93.1%, Jugperëndimi me 82% është e treta, me Kërçovën që arrin maksimumin prej 100%, Pellagonia me 80%, vendin kryesor e ndajnë Manastiri dhe Prilepi me 100%, Shkupi me 76% nuk është në fund për herë të parë, dhe Gazi Baba kryeson me 100%, Verilindja me 73% shënon ndryshime minimale me Kumanovën në krye me 97.1%, Vardari me 73% shënon një rënie prej 6 pikësh, me Kavadarin që kryeson me 100% dhe Pollogu me 71% mbetet në vendin e fundit, me transparencën më të ulët aktive dhe ende përballat me sfida serioze në publikimin proaktiv të informacionit.

Anketa, e kryer nga 1 korriku deri më 31 gusht 2025, mat transparencën aktive përmes pyetësorëve dhe kërkesave testuese për akses të lirë në informacionin publik. Vetëm 54% e institucioneve u përgjigjën brenda afatit ligjor prej 20 ditësh, që është një përkeqësim i ndjeshëm krahasuar

me vitin e kaluar (71%).

Të gjithë hulumtimin dhe një pasqyrë të detajuar të renditjes së të gjitha ministrive, komunave dhe rajoneve mund ta shihni [këtu](#).

Движение на активната транспарентност по години



HOPS: Zvogëlimi i dëmit nuk është ideologji – është provë se ne kujdesemi për njerëzit

HOPS – Opsione për Jetë të Shëndetshme Shkup i është bashkuar iniciativës globale për të ruajtur rolin e Organizatës Botërore të Shëndetësisë (OBSH) në politikën e reduktimit të dëmit. Iniciativa, e udhëhequr nga rrjetet ndërkombëtare (INPUD, HRI dhe IDPC), kulmuan me një letër të hapur drejtuar Drejtorit të Përgjithshëm të OBSH-së, Dr. Tedros Adhanom Ghebreyesus. Qëllimi ishte të riafirmonte se zvogëlimi i dëmit është një pjesë thelbësore e politikave të shëndetit publik që shpëtojnë jetë dhe mbrojnë të drejtat e njeriut të njerëzve që përdorin drogë.

Në letër, organizatat paralajmërojnë se shkurtime të vazhdueshme të buxhetit dhe stafit në OBSH mund të dobësojnë leadershipin global në këtë fushë. “Politikat e reduktimit të dëmit nuk janë një ideologji, por një qasje e bazuar në shkencë që shpëton jetë”, thanë nënshkruesit, përfshirë HOPS - një organizatë me më shumë se dy dekada përvojë në punën në terren me njerëz që përdorin drogë dhe avokim në Maqedoni.

Por, ndërsa bota po bashkohet rreth kësaj çështjeje, situata në nivel kombëtar është gjithnjë e më e vështirë. Blagorodna Koceva Simjanov e HOPS paralajmëron se sistemi në Maqedoni është në një gjendje të brishtë dhe se programet e reduktimit të dëmit mbijetojnë falë entuziazmit të njerëzve që punojnë në to, jo për shkak të mbështetjes së qëndrueshme institucionale.

“Maqedonia ishte një pioniere në rajon kur filloi programet e reduktimit të dëmit më shumë se dy dekada më parë – në një kohë kur tema ishte pothuajse tabu. Falë organizatave si HOPS, sot ekziston një sistem shërbimesh që mbulon njerëzit që përdorin drogë, punonjëset e seksit dhe familjet e tyre, dhe i cili në të kaluarën njihej si një shembull i politikës së suksesshme të shëndetit publik. Por sot situata është shqetësuese”, thotë Blagorodna K. Simjanov.

Sipas saj, mbështetja shtetërore ekziston formalisht, por në realitet është minimale dhe e paparashikueshme. “Fondet vonohen vazhdimisht, pa parashikueshmëri dhe me vonesa të shpeshta administrative. Sistemi nuk ofron financim të qëndrueshëm dhe kjo ndihet më shumë në terren - tek njerëzit që kanë nevojë për shërbime të vazhdueshme, të arritshme dhe të besueshme.”

HOPS, nëpërmjet Qendrës së rehabilitimit

dhe riintegritit dhe ekipeve të saj në terren, mbulon çdo vit midis 900 dhe 1,000 personave dhe ofron më shumë se 8,000 shërbime individuale - nga mbështetja shëndetësore dhe këshillimi, deri te ndihma psikosociale dhe risocializimi. Por, sipas Blagorodnës, këto janë rezultate të arritura me burime minimale dhe angazhim të madh personal.

“Situata financiare është e dëshpëruar. Fondet e ndara nuk mbulojnë as kostot themelore operative, dhe aq më pak lejojnë zhvillimin dhe përshtatjen me trendet e reja në përdorim - siç është shfaqja e substancave të reja psikoaktive, kombinimi i ilaçeve me stimuluesit, blerjet e drogës në internet dhe rritja e cenueshmërisë psikologjike tek të rinjtë”, shpjegon ajo.

Sipas të dhënave të ndara nga HOPS, efektet e programeve janë të dukshme dhe domethënëse. Maqedonia vazhdon të ketë një shkallë të qëndrueshme dhe të ulët të HIV-it tek njerëzit që injektojnë drogë - një nga treguesit më të qartë se qasja po funksionon. Çdo vit, përmes programeve të reduktimit të dëmit, shpërndahen mbi 70,000 pajisje sterile, kryhen deri në 1,000 teste për HIV dhe hepatit, dhe ofrohen mijëra shërbime individuale - nga këshillimi shëndetësor dhe psikosocial, deri te mbështetja për përfshirje në trajtim dhe rehabilitim.

Një problem shtesë është mbyllja e qendrave Drop-In, të cilat për vite me radhë përfaqësonin një vend të sigurt ku njerëzit që përdorin drogë mund të merrnin shërbime të shumëfishta në një vend. “Në vitet e fundit, organizatat që punojnë në reduktimin e dëmit i kanë mbyllur qendrat Drop-In jo sepse nuk kishin rezultate, por sepse nuk kishin asnjë mënyrë për të mbijetuar. Dhe ishin pikërisht ato qendra që ishin thelbësore për kontaktin me komunitetin”, shpjegon Blagorodna K. Simjanov.



Ajo thotë se është koha që institucionet ta njohin rëndësinë e këtyre programeve jo si një detyrim humanitar, por si pjesë e shëndetit publik. “Mesazhi ynë është i thjeshtë: zvogëlimi i dëmit nuk është një politikë tolerance ndaj drogës, por një politikë kujdesi për njerëzit. Çdo person meriton mbështetje dhe një shans, jo stigmë dhe dënim.”

Këshilli për bashkëpunim midis qeverisë dhe shoqërisë civile miratoi Programin e punës 2025–2026

Në seancën e mbajtur më 25 shtator 2025, Këshilli për bashkëpunim midis qeverisë dhe shoqërisë civile miratoi **Programin e punës për periudhën 2025-2026**, një dokument që përcakton udhëzime për përmirësimin e politikave, ligjeve dhe kornizën institucionale brenda të cilit veprojnë organizatat e shoqërisë civile.

Prioriteti kryesor i Këshillit në periudhën e ardhshme do të jetë krijimi dhe monitorimi i një mjedisi të favorshëm për zhvillimin e shoqërisë civile duke përmirësuar kornizën ligjore, duke inkurajuar financimin transparent dhe duke nxitur bashkëpunimin midis institucioneve dhe organizatave të shoqërisë civile.

Një nga përgjegjësitë e Këshillit është monitorimi i politikave publike. Këshilli do të organizojë takime tematike dhe do të analizojë politikat publike që ndikojnë në mjedisin në të cilin zhvillohet shoqëria civile. Parashikohet monitorimi i rregullt i Raportit vjetor mbi mjedisin nundësues dhe matricës së monitorimit, me qëllim reagimin në kohë ndaj politikave që mund të kenë një ndikim negativ në shoqata dhe fondacione.

Plani është të përgatiten opinione dhe rekomandime për ndryshime në ligjet kryesore, siç janë Ligji për shoqatat dhe fondacionet, Ligji për vullnetarizmin, Ligji për donacionet dhe sponsorizimet, Ligji për ndërmarrjet sociale, etj. Këto ndryshime pritet të përmirësojnë mjedisin në të cilin

zhvillohet shoqëria civile, si dhe të përafrojnë politikat publike me nevojat e shoqërisë civile.

“Lidhur me qëndrueshmërinë financiare të organizatave të shoqërisë civile, e cila ka qenë një nga sfidat kryesore për organizatat e shoqërisë civile në periudhën e kaluar, një fokus kryesor i Këshillit do të jetë përmirësimi i sistemit të financimit shtetëror të organizatave të shoqërisë civile, duke përfshirë zbatimin e Kodit të praktikave të mira për mbështetjen financiare të shoqatave dhe fondacioneve të qytetarëve, si dhe përmirësimin e kornizës tatimore për organizatat e shoqërisë civile”, thuhet në dokument.

Këshilli do të hapë një kanal për komunikim të drejtpërdrejtë me organizatat e shoqërisë civile dhe do të zhvillojë një fushatë informuese rreth rolit dhe aktiviteteve të tij. Programi parashikon takime të rregullta, debate publike dhe një forum vjetor me qëllim nxitjen e besimit, transparencës dhe bashkëpunimit.

Në periudhën e ardhshme, Këshilli do të miratojë gjithashtu një Strategji komunikimi për vitet 2025–2028 me mbështetjen e Projektit të ndihmës teknike të BE-së për përmirësimin e mjedisit mundësues për organizatat e shoqërisë civile, si dhe një Plan komunikimi të Këshillit.



Çfarë do të ndryshojë në Ligjin për shoqatat dhe fondacionet?

Duke filluar nga gushti i këtij viti, u riaktivizua procesi i ndryshimit dhe plotësimit të Ligjit për shoqatat dhe fondacionet. Ministria resore, Ministria e Drejtësisë, formoi një grup pune të përbërë nga përfaqësues të sektorit të shoqërisë civile, institucioneve shtetërore kompetente dhe komunitetit akademik.

Qëllimi i hapjes së Ligjit mbetet i njëjtë me fazën e mëparshme, për të çuar përpara zgjidhje të caktuara ligjore, zbatimi i të cilave në praktikë ka qenë një sfidë. Në këtë mënyrë, Ligji do të ishte më funksional. Përveç kësaj, me njoftimin për fillimin e procesit për përgatitjen e një projektligji, theksohet se një nga qëllimet e ndryshimeve

është rregullimi i mënyrës së financimit të organizatave të shoqërisë civile me fokus në financimin shtetëror. Dispozitat që lidhen me statusin e organizatave me interes publik, si dhe sfidat e identifikuara gjatë regjistrimit të organizatave të shoqërisë civile, gjithashtu do të jenë objekt shqyrtimi.

Dinamika e këtij procesi është përgatitja e një propozimi nga grupi i punës deri në fund të vitit 2025, i cili më pas do të duhet të kalojë filtrat e procedurës qeveritare dhe parlamentare përpara se të miratohet. Pritet që, pas përfundimit të kësaj faze, të zhvillohen konsultime më të gjera publike për të gjitha palët e interesuara.

Qasja në informacionin publik po bëhet një sfidë

Raporti i mjedisit mundësues për vitin 2024 vëren trende negative në disponueshmërinë e informacionit publik nga institucionet. Konkretisht, sipas një ankete të kryer me organizatat e shoqërisë civile, 70% e të anketuarve kanë paraqitur një kërkesë për informacion publik në një institucion specifik gjatë vitit. Rreth një e treta e tyre (33%) tregojnë se nuk kanë marrë përgjigje brenda afatit të përcaktuar me ligj, gjë që tregon hendekun e vazhdueshëm midis dispozitave ligjore dhe zbatimit praktik.

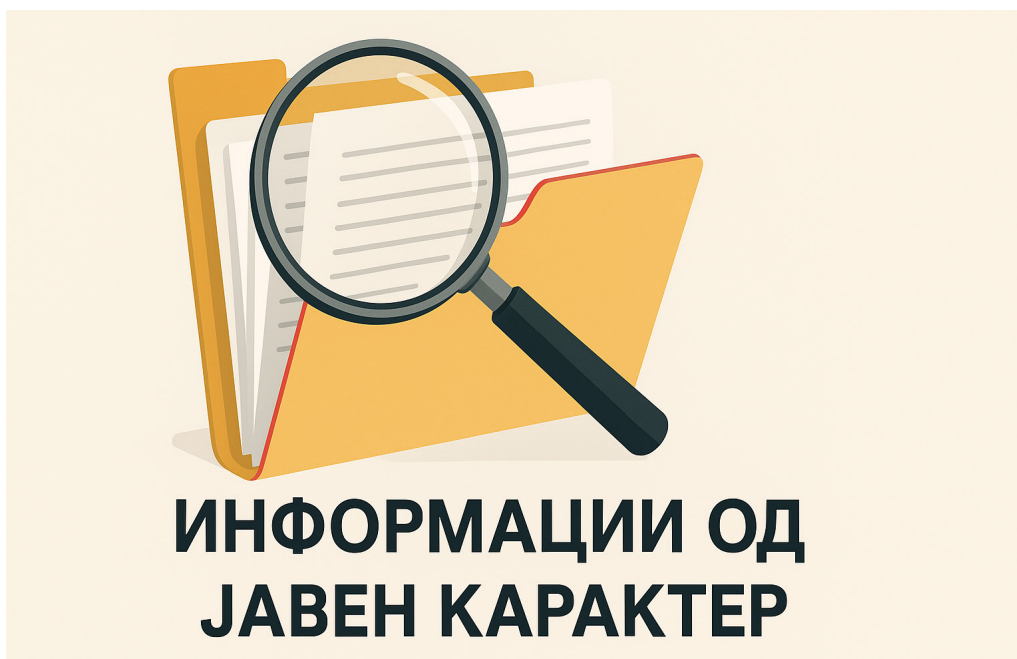
Raporti i MCMS-së arrin në përfundimin se situata me qasjen në informacion publik po përkeqësohet në praktikë, veçanërisht kur bëhet fjalë për zbatimin e dispozitave ligjore dhe transparencën institucionale.

Këto të dhëna tregojnë një sfidë më të madhe sistemike: megjithëse ekziston korniza ligjore (Ligji për qasje të lirë në informacionin publik), zbatimi, pra disponueshmëria praktike e informacionit, si dhe zbatimi i afateve dhe

përgjigjeve pozitive nga institucionet, po fillon të bëhet një sfidë. Kjo mund të krijojë mosbesim tek institucionet, një ndjenjë përjashtimi dhe kufizon transparencën.

Trende të tilla regjistrohen edhe nga media dhe gazetarët, të cilët shpesh raportojnë pengesa institucionale - siç janë kërkesat më të mëdha burokratike, vonesat procedurale dhe devijimi i qëllimshëm në përpjekjet për të marrë informacion me natyrë publike. Kjo është veçanërisht e dukshme në mesin e gazetarëve që punojnë në gazetarinë investigative. Gjetje të tilla janë regjistruar në raportet e Shoqatës së Gazetarëve dhe në raportin e Rrjetit Ballkanik të Gazetarisë Investigative (BIRN).

Gjatë vitit 2025, Ligji për qasje të lirë në informacion publik u hap nga Ministria përkatëse e Drejtësisë për ndryshime dhe plotësime. Procesi është ende aktiv dhe është në procedurë qeveritare.



LAJME
**NGA CIVIKA
MOBILITAS**

“Nëse ne nuk kujdesemi për paratë publike – kush do ta bëjë këtë për ne?” – pyesin të rinjtë nga Juglindja



“Askush nuk na ka shpjeguar kurrë pse është e rëndësishme të kemi një buxhet personal, e lëre më si ta bëjmë atë. Kjo ishte vërtet e dobishme dhe e kuptueshme”, tha një nga pjesëmarrësit e rinj në sesionin informues për financat personale në Strumicë. Kjo deklaratë e thjeshtë, por thellësisht e sinqertë, kap në mënyrë të përkryer thelbin e projektit “Rrjeti rinor për edukim financiar të Juglindjes”, i zbatuar nga organizatat Promo Idea dhe Novus nga Strumica dhe Kruna Plus nga Radovishi. I mbështetur nga Qeveria e Zvicrës përmes Civika mobilitas, projekti u mundëson të rinjve nga rajoni jo vetëm të mësojnë se si të menaxhojnë financat e tyre personale, por edhe të kuptojnë financat publike dhe të bëhen më të vetëdijshëm për ndikimin që korrupsioni ka në të ardhmen e tyre.

Hulumtimi mbi njohuritë dhe aftësitë financiare të të rinjve të moshës 18 deri në 29 vjeç në rajonin Juglindor, i kryer në fillim të projektit, zbuloi të dhëna që konfirmojnë se kjo temë duhej të ishte vendosur në tryezë shumë kohë më parë. Pothuajse 30 për qind e të rinjve pranuan se nuk mbajnë asnjë të dhënë për shpenzimet e tyre mujore, gjë që tregon një nevojë të theksuar për edukim praktik dhe ndërtim kapacitetesh për menaxhimin racional të financave personale. Këto shifra kanë rezultuar në përmbajtje, ngjarje dhe hapësira për pyetje dhe dialog, veçanërisht rreth temave që ende rrallë trajtohen në arsimin formal, siç janë fondet e pensioneve, taksat, kursimet personale dhe buxheti i përgjegjshëm.

Ky projekt është provë se kur iniciativat lindin në nivel lokal, mbështeten nga vizioni dhe puna në terren, ato krijojnë vlerë të vërtetë. Jo vetëm në letër, por edhe në jetën e përditshme. Të rinjtë po bëhen dalëngadalë qytetarë të informuar financiarisht, të pavarur dhe të përfshirë, të aftë të marrin vendime të përgjegjshme dhe të ndjekin rrugën drejt sigurisë së qëndrueshme ekonomike. Kur vetë të rinjtë pyesin: “Nëse nuk kujdesemi për paratë publike – kush do ta bëjë këtë për ne?”, atëherë e dimë se diçka e rëndësishme ka filluar të ndryshojë.

[Lexo artikullin e plotë](#)

Iniciativa qytetare për parandalimin e zjarrit në pyje në Berovë dhe Tetovë



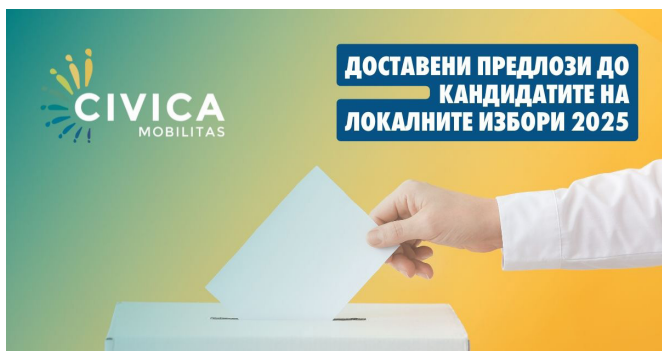
Në verën e vitit 2025, Republika e Maqedonisë së Veriut u përball me një rrezik në rritje të zjarreve në pyje. Që nga fillimi i korrikut, kur autoritetet vendosën ndalimin e hyrjes në pyje dhe shpallën gjendje krize, deri në fund të gushtit, zjarre të reja raportoheshin pothuajse çdo ditë. Sipas të dhënave nga Qendra e menaxhimit të krizave (QMK), në ditë të caktuara (si më 27 dhe 28 korrik), u regjistruan madje mbi 50 zjarre. Këto shifra konfirmojnë urgjencën e parandalimit, reagimit të shpejtë të institucioneve dhe përfshirjes aktive të qytetarëve në mbrojtjen e natyrës.

Në këtë kontekst, Qendra për Ndryshimet Klimatike (QNK) dhe organizatat partnere reagues në mënyrë proaktive, duke organizuar aktivitete shtesë të projektit për t'u përballur me situatën aktuale. Ata i edukuan qytetarët, duke organizuar një ngjarje publike në Berovë dhe trajnim praktik në Tetovë, për të rritur ndërgjegjësimin dhe për të zhvilluar aftësi për parandalimin dhe përballimin e zjarreve në pyje.

Më 26 korrik 2025, në sheshin e Berovës u mbajt event i publik “Zjarri nuk fal, por pylli është jetë”, i organizuar nga Lëvizja eko e gjelbër nga Berova dhe Qendra për Ndryshime Klimatike, në kuadër të projektit “Partneritet rajonal për zbatim më të mirë të Agjendës së gjelbër në nivel lokal”, i financuar nga Qeveria e Zvicrës përmes Civika mobilitas. Në një kohë kur zjarret po kërcënonin përsëri natyrën dhe jetën në rajon, ky tubim synonte të dërgonte një mesazh të fortë për parandalimin dhe mbrojtjen e pyjeve, për t'u mobilizuar dhe për të bërë thirrje për përgjegjësi të përbashkët.

[Lexo artikullin e plotë](#)

Civika mobilitas u parashtroi propozime kandidatëve për zgjedhjet lokale 2025



Propozimet e organizatave të shoqërisë civile të mbështetura nga Civika mobilitas sot (12 shtator 2025) arritën në adresat e kandidatëve për kryetarë komunash dhe anëtarëve të këshillave komunale.

Ato u mblodhën dhe u diskutuan nga përfituesit aktualë të granteve gjatë Takimit të fundit për rrjetëzim, të mbajtur në fund të qershorit të këtij viti. Përfaqësues të rreth 70 organizatave të shoqërisë civile nga i gjithë vendi morën pjesë në këtë proces participativ.

Organizatave të Shoqërisë Civile propozojnë zgjidhje për politika dhe shërbime më të mira lokale



Organizatave të shoqërisë civile – përfituese të programit Civika Mobilitas – kanë formuluar dhe dorëzuar propozimet e tyre tek kandidatët në zgjedhjet lokale 2025. Propozimet synojnë përmirësimin e transparencës, llogaridhënies, pjesëmarrjes qytetare, cilësisë së shërbimeve publike lokale, si dhe sigurimin e financimit për organizatat e shoqërisë civile.

Secili prej këtyre aspekteve është i elaboruar më poshtë, me propozime dhe rekomandime konkrete të bazuara në përvojën e organizatave në komunitetet lokale.

1) Pjesëmarrja Qytetare

Shumica e propozimeve kërkojnë një përfshirje më sistematike të qytetarëve në vendimmarrje: dëgjime publike të rregullta në fazën e hershme (projekt-dokumente), forume tremujore sipas lagjeve, këshilla funksionale (rinore, për kulturë, për siguri), anketa/

Civika mobilitas i inkurajoi përfituesit e granteve të saj të dorëzojnë propozime specifike për komunat e tyre për kandidatët që do të konkurrojnë për një pozicion në njësinë e tyre të qeverisjes lokale.

Kjo është pjesë e proceseve të avokimit që organizatat e shoqërisë civile e bëjnë në emër të interesave të qytetarëve. Ne besojmë se përmirësimi i cilësisë së jetës së qytetarëve në Maqedoni në të gjitha sferat e aktivitetit është një interes i përbashkët i organizatave të shoqërisë civile dhe aktorëve të tjerë shoqërorë, përfshirë kandidatët për kryetarë komune dhe anëtarë të këshillave komunale. Prandaj, shpresojmë dhe presim që këto propozime të gjejnë vendin e tyre në programet e kandidatëve.

Organizatave të shoqërisë civile të mbështetura nga Civika mobilitas do të vazhdojnë të veprojnë siç kanë vepruar deri më tani në të gjitha nivelet si korrektorë, mbështetës dhe zbatues të aktiviteteve që do të sjellin ndryshime shoqërore për të mirën e të gjithëve.

konsultime online dhe procedura të qarta për përgjigje ndaj iniciativave të paraqitura. Kërkohej që komunat të publikojnë paraprakisht planet dhe afatet e konsultimeve, me përmbledhje të mendimeve të pranuar dhe arsyetim për ato që janë marrë parasysh.

2) Shërbimet Publike dhe Sociale

Organizatave kërkojnë shërbime më të aksesueshme dhe të integruara për grupet e cenueshme: qendra sociale lokale dhe qasje “një sportel”, shërbime komunitare (kujdes në shtëpi, qendra ditore), mediatorë shëndetësorë dhe ekipe mobile, si dhe koordinim më të mirë me qendrat për punë sociale dhe shkollat. Theksohet nevoja për linja të vogla, por të qëndrueshme buxhetore komunale për këto shërbime dhe kriteret transparente për ndarjen/kontraktimin e tyre.

3) Kultura, Rinia dhe Sporti

Kërkohen hapësira të hapura për të rinjtë dhe kulturën (qendra rinore/kulturore, programe klubesh, mikro-grante për iniciativa lokale). Propozimet theksojnë rëndësinë e vazhdimësisë (programe gjatë gjithë vitit, jo vetëm “projekte”) dhe planifikimit të përbashkët me organizatat rinore, klubet sportive dhe skenën kulturore. Përmenden gjithashtu lokacione të sigurta dhe të aksesueshme, si dhe thirrje publike të shpallura me kohë.

Lexo artikullin e plotë

Për çfarë po flasin kandidatët në zgjedhjet lokale 2025? #1

Analiza e diskursit publik zbulon tre strategji të ndryshme komunikimi që kandidatët përdorin për të formësuar prezantimin e tyre publik. Secila prej këtyre strategjive mbart një peshë të ndryshme dhe gjeneron një përgjigje të ndryshme nga qytetarët.

Qasja e parë bazohet në sfidat aktuale mjedisore. Kandidatët që e ndjekin këtë rrugë përdorin çështjet e përditshme mjedisore – të tilla si cilësia e ajrit, menaxhimi i mbeturinave dhe ruajtja e hapësirave të gjelbra – si pikë qendrore të fushatave të tyre. Ata theksojnë lidhjet e drejtpërdrejta midis situatës mjedisore dhe jetës së përditshme të qytetarëve, duke i paraqitur çështjet mjedisore si urgjente dhe të rëndësishme për komunitetin lokal.

Qasja e dytë përqendrohet në shërbimet dhe përmirësimet e drejtpërdrejta që qytetarët mund t'i shohin dhe t'i ndiejnë. Kjo qasje përfshin tema të tilla si gjendja e shkollave, siguria në trafik, disponueshmëria e kujdesit shëndetësor dhe mirëmbajtja e infrastrukturës publike. Kandidatët që komunikojnë në këtë mënyrë e pozicionojnë



veten si zgjidhës praktik të problemeve, të përqendruar në rezultate konkrete që ndikojnë drejtpërdrejt në cilësinë e jetës.

Qasja e tretë kombinon një vizion të zhvillimit të qëndrueshëm me përfitime konkrete ekonomike. Ky profil nxjerr në pah përfitimet e burimeve të energjisë së rinovueshme, efikasitetit të energjisë dhe teknologjive të gjelbra jo vetëm si zgjidhje të përgjegjshme ndaj mjedisit, por edhe si rrugë drejt progresit ekonomik dhe krijimit të vendeve të punës. Kandidatët që ndjekin këtë rrugë kërkojnë të pozicionohen si kampionë të zgjidhjeve progresive dhe ekonomisht të qëndrueshme për komunitetet e tyre.

Këto qasje të ndryshme jo vetëm që i pasqyrojnë përparësitë e kandidatëve, por tregojnë edhe segmentet e ndryshme të votuesve që i imponojnë pritjet e tyre në diskursin publik.

[Lexo artikullin e plotë](#)

Komunat më të vogla udhëheqin në transparencë: veglat digjitale e forcojnë besimin midis qytetarëve dhe qeverisjes lokale

A është vërtetë e hapur ndaj jush komuna ku jetoni? Indeksi i hapjes 2025 i përgjigjet kësaj pyetjeje, duke zbuluar se disa nga komunat më të vogla janë ndër shembujt më të mirë të transparencës dhe llogaridhënies.

Në krye të listës janë Kriva Pallanka (71%), Berova (69%) dhe Demir Hisari (68%), ndërsa më të mbyllurat janë Demir Kapija (8%), Sopišti (10%) dhe Llozova (13%). Edhe pse në vitin 2025 u regjistrua një rritje në hapjen mesatare të komunave me 3 pikë përqindjeje (40% në vitin 2025 krahasuar me 37% në vitin 2024), është e qartë se kjo është një hapje modeste dhe sfida të mëdha në arritjen e saj.

Këto gjetje u prezantuan nga Fondacioni Metamorfozis, Koalicioni rural dhe Qendra për Inovacion Social “Blink 42-21” në forumin tematik “Komuna e hapur – komunitet aktiv”, i cili u mbajt më 24 shtator në Shkup, me mbështetjen e Qeverisë së Zvicrës përmes Civika mobilitas.

“Forcimi i besimit në qeverisjen lokale përmes transparencës është çelësi për frenimin e korrupsionit në nivel lokal”, tha Dançe Danilovska-Bajdevska, drejtoreshë programi në Fondacionin Metamorfozis. Ajo shpjegoi se Indeksi i

hapjes mat jo vetëm transparencën, por edhe aksesin, konsultimin me qytetarët, integritetin dhe efikasitetin e qeverisjes lokale. “Nëse transparenca duhet të jetë më e lartë për të parandaluar korrupsionin, ne besojmë se duhet ta bëjmë këtë përmes veglave digjitale dhe transformimit”, vuri në dukje ajo.

Projekti “Transformimi digjital në nivel lokal (DIGILOC) – Një komunitet gjithëpërfshirës për rezistencë ndaj korrupsionit” ofroi mbështetje mentorimi për nëntë komuna: Kriva Pallankë, Koçanë, Shtip, Aerodrom, Demir Hisar, Strugë, Vallandovë, Negotinë dhe Gostivar. Rezultatet tregojnë se kjo çoi në një përmirësim të transparencës nga 2% në 13%.

Forumi “Komunë e hapur – komunitet aktiv” ishte një platformë për dialog të hapur midis qytetarëve, institucioneve dhe sektorit të shoqërisë civile, ku u dëgjuan sfidat dhe zgjidhjet, por edhe u përcoll mesazhi se ndërgjegjësimi për transparencën nuk është një proces që përfundohet përmes një aktiviteti të vetëm, por një përpjekje e vazhdueshme.

[Lexo artikullin e plotë](#)





Adresari



Burime



**Revista
„Qytetarët për ndryshim“**



Lajme nga organizatat qytetare



Histori



Impulsi Qytetar



**Civica Mobilitas
Community**



**Civica Mobilitas
ePlatform**

QYTETARËT PËR NDRYSHIME

Kryeredaktor: Gonca Jakovleska

Redaktor: Karolina Gjurovska

Adresa e Botuesit: Rr. Nikolla Parapunov nr. 41a, f.p 55, 10160 Shkup

Tel: ++ 389 (0) 2 3065 381

e-mail: helpdesk@civicamobilitas.mk



„Qytetarët për ndryshim“ e boton programi Civica Mobilitas i mbështetur financiarisht nga Agjencioni Zviceran për Zhvillim dhe Bashkëpunim (SDC), implementuar nga NIRAS nga Danimarka, Qendra Maqedonase për Bashkëpunim Ndërkombëtar (MCMS) dhe FCG nga Suedia.

Artikujt e botuar në këtë revistë shprehin pikëpamjet e autorëve dhe/ose organizatave që kontribuojnë në revistë, por jo ato të Ambasadës Zvicerane/Agjencisë Zvicerane për Zhvillim dhe Bashkëpunim ose ato të organizatave implementuese: NIRAS, MCMS ose FCG.

www.civicamobilitas.mk